

MIẾU ÁP CÂY GIÁ HẠ Ở THANH ĐÔNG - CẨM THANH

Trần Phương

Miếu áp Cây Giá hạ tọa lạc tại tổ 4 - thôn Thanh Đông - xã Cẩm Thanh. Đây là một trong những di tích công trình tín ngưỡng được xây dựng từ lâu đời trên vùng đất này. Thuở xưa, người dân áp này chủ yếu sinh sống bằng nghề nông, đánh bắt sông nước và làm nghề đi bọ ghe bầu, một số ít đi canh yến. Áp Cây Giá chia thành hai xóm thượng và hạ, mỗi xóm có một ngôi miếu, trong đó ngôi miếu ở xóm thượng là miếu áp Cây Giá (hiện nay thuộc khu vực tổ 1 - thôn Thanh Đông) và một ngôi miếu ở xóm hạ có tên gọi là miếu áp Cây Giá hạ.

Cho đến thời điểm hiện nay chưa tìm thấy tư liệu nào cho biết chính xác thời gian xây dựng ngôi miếu, do đã trải qua một thời gian dài dưới tác động của chiến tranh đã hủy hoại không còn lưu lại tư liệu cụ thể nào từ thuở ban đầu tạo dựng. Tuy nhiên, theo hồi ức của các vị cao niên, trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp ngôi miếu vẫn còn trước (1945). Trong giai

đoạn kháng chiến chống Mỹ, năm 1966 cư dân vùng này bị quân địch dồn xuống Thuận Tĩnh. Sau giải phóng (1975) người dân quay trở về chỉ còn thấy một cảnh tượng hoang tàn, đổ nát, ngôi miếu bị địch đánh sập vì đây là nơi dừng chân, trú ẩn và hoạt động của các cán bộ cách mạng địa phương. Vào thời gian đó, cuộc sống người dân chưa ổn định nên chỉ có thể che chắn tạm bợ lại trên nền móng cũ của ngôi miếu để có nơi thờ cúng (1975 - 1976), năm 1980 người dân xây dựng lại một khám thờ nhỏ. Đến năm 1998, nhân dân địa phương đã cùng nhau đóng góp kinh phí để xây dựng lại ngôi miếu theo bố cục mặt tiền ba gian, kiêu tiền đường hậu tẩm, mái lợp tôn

Trần Phương

Miếu áp Cây Giá hạ ở Thanh Đông - Cẩm Thanh

fibro ximăng. Trải qua biến động thời gian cùng tác động của thiên nhiên khắc nghiệt, ngôi miếu đã xuống cấp nên nhân dân địa phương đã tiến hành tu bổ từ nguồn xã hội hóa và kinh phí hỗ trợ của thành phố, công trình hoàn thành và tiến hành lễ thỉnh chư Thần an vị vào ngày 12 tháng 4 năm 2016.

Di tích có mặt tiền xoay theo hướng chính Tây, án ngữ trước mặt là một con sông gọi là sông Côn Một. Trên con sông này xưa kia có một bến đò, gọi là đò Đồng Một, theo lời của các vị cao niên vì lúc đó con sông khá hẹp, khi có ai qua thì phải giao một đồng kẽm, khi lại thì giao một đồng kẽm nên mới có tên gọi như vậy.

Tổng thể di tích gồm có miếu chính, bình phong, cổng và hàng rào bảo vệ. Cổng vào miếu nằm chéch về hướng bên phải ở phía sau miếu, cổng vào gồm hai trụ xây, quét vôi màu vàng, hai trụ đắp nổi câu đối:

Nguyên văn:

出入接賢人
往来逢知客

Phiên âm:

Xuất nhập tiếp hiền nhân

Vãng lai phùng tri khách

Án ngữ phía trước miếu là bình phong, kích thước 214x175cm, xây theo kiểu cuốn thư, mặt trước bình phong đắp nổi hình *long mã phù hà đồ* quét sơn màu vàng, mặt trong bình phong cẩn sành chữ: 靈 (*Linh*), bên cạnh là bệ thờ, quần bàn đắp nổi hình *cá chép hóa rồng*, hai trụ bên đắp nổi câu đối:

Trần Phương

Nguyên văn:

功高施惠惠同人
德重必灵灵在我

Phiên âm:

Công cao thí huệ huệ đồng nhân

Đức trọng tất linh linh tại ngã

Miếu có kích thước 550 x 650cm, kết cấu kiểu *một gian hai chái*, gồm có hiên, tiền đường, hậu tẩm. Hệ khung chịu lực (*cột, kèo, trính, xiên*) bằng gỗ, tường bao che xây gạch, trát xi măng, quét vôi màu vàng, nền lát gạch đỏ, mái lợp ngói âm dương, bờ chày uốn lượn tạo nên sự mềm mại, uyển chuyển, bờ nóc trang trí đồ án *hưỡng long châu nguyệt*. Hệ đỡ mái bằng gỗ với đòn dông có tiết diện tròn, các đòn tay và hệ vì kèo có tiết diện vuông. Phần hiên gồm một lối vào chính diện và hai lối vào hai bên hông dạng hình vòm, hệ chịu lực chính gồm hai cột có tiết diện tròn và hai cột có tiết diện vuông. Trên bốn cột hiên đắp nổi các câu đối.

Cặp câu đối ở giữa:

Nguyên văn:

德著清天莊廟貌
恩潭南地仰神庥

Phiên âm:

Đức thứ thanh thiên trang miếu mạo

Ân đàm nam địa ngưỡng thần hư

Cặp câu đối ở ngoài:

Nguyên văn:

聖德威靈保護村鄰寧泰

Miếu áp Cây Giá hạ ở Thanh Đông – Cẩm Thanh

神恩顯赫匡扶百性康安

Phiên âm:

*Thánh đức uy linh bảo hộ thôn lân
ninh thái*

*Thần ân hiển hích khuôn phò bá
tánh khang an*

Hệ cửa mặt tiền gồm ba bộ cửa bằng gỗ kiêu thượng song hạ bản. Vào phía trong chính điện có hai bệ thờ hai bên. Quần bàn bệ thờ bên trái đắp nổi hình chim phượng hoàng, ở giữa ngai thờ đề hai chữ: 前往 (*Tiền vãng*), quần bàn bệ thờ bên phải đắp nổi hình chim phượng hoàng, ở giữa ngai thờ đề hai chữ: 後往 (*Hậu vãng*). Trán hậu tẩm vẽ bức hoành sơn màu đỏ, cẩn sành ba chữ: 廟柘核 (*Miếu Cây Giá*).

Hai bên đắp nổi câu đối:

Nguyên văn:

清地保存今壹意

南天振起古同心

Phiên âm:

Thanh địa bảo tồn kim nhất ý

Nam thiên chấn khởi cổ đồng tâm

Hậu tẩm xây dựng theo kiểu cổ lâu, phần mái đổ bê tông, trên mái đắp ngói âm dương. Gian hậu tẩm gồm có ba bệ thờ, chính giữa thờ Thần, hai bên thờ Tiền hiền và Hậu hiền. Quần bàn bệ thờ Thần đắp vẽ hình rồng, bốn góc vẽ hình doi cách điệu, trên ngai thờ cẩn sành chữ: 神 (*Thần*), hai bên viết câu đối:

Nguyên văn:

東生春合洲封成新廟

南地秋分清平和舊基

Phiên âm:

*Đông sinh xuân hợp châu phong
thành tân miếu;*

*Nam địa thu phân thanh bình hòa
cựu cơ.*

Quần bàn bệ thờ bên trái vẽ hình cuốn thư, trên ngai thờ vẽ hai chữ: 前賢 (*Tiền hiền*). Quần bàn bệ thờ bên phải vẽ hình thanh kiếm, trên ngai thờ vẽ hai chữ: 後賢 (*Hậu hiền*).

Ngôi miếu thờ các vị thần có chức năng cai quản làng xã, thần bảo trợ cho nghề nghiệp, các vị tiền hiền, hậu hiền, các vong linh bất đắc kỳ tử. Khi cúng vái, người dân thường vái các vị thần quan trọng là Thiên hoàng hậu Thổ, Thành Hoàng bốn xứ, Thái Giám Bạch Mã, Hành Khiển, Phán Quan, Cửu Thiên Huyền Nữ, Ngũ Hành Tiên Nương... Theo thông lệ từ xưa đến nay, người dân địa phương ấn định thời gian tổ chức lễ cúng miếu một năm hai lần vào ngày rằm tháng giêng và ngày rằm tháng bảy âm lịch (*ngày rằm tháng giêng cúng mặn, rằm tháng bảy cúng chay*).

Từ bao đời nay, ngôi miếu luôn là nơi sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng của cư dân địa phương, là mạch nối cho sự gắn kết cộng đồng cư dân thông qua việc tổ chức cúng tế, hoạt động tu sửa, chăm lo hương khói. Đồng thời thể hiện tính đa dạng trong đời sống văn hóa tín ngưỡng và các loại hình công trình tín ngưỡng ở Hội An. Miếu áp Cây Giá hạ còn là một di tích lịch sử có giá trị nhiều mặt, phản ánh đời sống sinh hoạt văn hóa của cư dân địa phương. Bên cạnh đó, di tích còn

là nguồn tư liệu phản ánh quá trình hình thành và phát triển của các làng xã ở Hội An nói riêng và tỉnh Quảng Nam nói chung. Đặc biệt, là nơi ghi dấu quá trình hoạt động cách mạng của quân và dân Hội An cũng như ghi dấu những chiến công của nhân dân xã Cẩm Thanh trong công cuộc chiến đấu bảo vệ tổ quốc.

Với những giá trị đó, miếu áp Cây Giá hạ được đưa vào danh mục di tích lịch sử - văn hóa bảo vệ của thành phố tại văn bản số 628/TB-UBND ngày 23/12/2015♣